

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 30

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 3. august 1946

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

At yvir- og undirmeta seg.

Tað er líka so skevt at yvir- sum at undirmeta seg og teir trupuleikar ein stendur fyri.

Vit kenna sjálvandi hetta veika mannaslagið, sum altíð hevur lyndi til at undirmeta seg í øllum víðurskiftum og í øllum førum — sum er borið við einari undirlutakenslu íð stúrir fyri øllum, er myrkskygt og heldur at einki kann bera til og einki kann kunna ganga — øskudólgatýpan, sum eisini Føroyingar hava dugað at vanvirt og spottað.

Ella aftur á meti hitt slagðið: tað erpna og ivna, sum heldur seg duga alt, skilir alt og litur sær meira til enn tað kann klára. Sum tveitir øll ansin orð frá sær við einum lættum, spottandi brosi. Men so ofta tá ið ástendur, og menn koma í eina vandastund, stendur typt og einki veit at gera ella sleppur sær burtur úr og letur aðrar greiða flekjuna.

Sum við einstaklinginum so kann eisini vera við einum fólki, eini tjóð. Ein tjóð kann koma í eina undirlutastøðu, ein topstygnd fellur yvir hana, hon missir álit á seg sjálva og metir seg at standa aftanfyrri allar aðrar tjóðir.

Óg so eru tað aftur hin, sum bretta sær á og meta seg at vera mætari og betri enn aðrar. Slik eykenni kunna ofta hanga við smáar tjóðir, ið hava verið í undirlutastøðu til aðra størri tjóð, kúgaðar kanska, og tá ið tær so fáa frælsi, royna tær við einum erpnum lagi at undirmeta allar vansar og strevast at kasta undirlutakensluna av sær.

Hjá okkum hava hesar báðar kenslurnar: at yvir- og undirmeta seg komið skarpt fram. Já, vit kunna siga, at føroyskur politikkur hevur »reindyrkað« tær.

Tað eina borðið í politikkinum hevur hugaliga lagt dent á at siga okkum, at vit eru eitt litíð, veikt fólk, sum ikki orkar nakað sjálvt, og sum smá evni hevur at sýna nakað sjálvbjargni. Um vit stremba móti tí at taka okkum størri sjálv-ræði ella royna at verja okkara eyðkenni sum eitt serstakt fólk, so vikna vit meir, vit steingja okkum burtur frá verðeldini og ganga undir, ella eisini kemur ein hvør størri tjóð og gloypir okkum.

Hitt borðið hevur mannað seg í móti og hildið fram, at vit eru eitt litíð men dygdargott fólk, ið nógv kann, minst líka nógv sum

aðrar tjóðir, ið størri eru. Bara vit taka ræði í okkara egnu hond, so skulu vit siggja, at alt gongur sum tað var smurt. Vit greiða allar flekjur, og okkum tørvar ikki at hava aðra tjóð at styðja okkum at. Øll okkara afturstig, tøvan og bakbrestir hava staðist av tí, at vit hava ligið undir einum politiskum ófrælsi, vinna vit politiskt frælsi, so loysna bundnar, ríkar kreftir í fólkinum, og okkara land fer at blóma á einhvønn hátt.

Soleiðis hava hesar áskoðanir rent móti hvørji aðrari. Og aftaná, at kunngerðing kom, at fólkaatkvøða skuldi verða, um vit vildu vera frá ella hjá Danmark, eru hesir sálarligu spenningar ikki linkaðir men heldur harnaðir í hægsta stigi.

Sambandshugsanin setir fram allar ræðumyndir, og hin hugsanin, sum er herd til nú at vilja loysa beinanvegin øll bond frá landinum, vit hava staðið saman við, gongur somu leið í orðadráttinum og heldur fram, at tað verður okkum ein ævig skomm, tjóðin fellur í eitt maktaloyi og fœlnar burtur, um vit ikki velja loysingina.

Ein sáttlig umhugsan dæmir hesar herðingar. Sáttlig umhugsan kravdi klóklígt og metandi yvirilt, nú fólkið skal taka so álvarsliga støðu. Bardagatið var ein politisk uppøsingartíð, og teir menn, sum vóru oddamenn hennara, kunna nú siggja fruktina av uppøsingini.

Okkara fólk, sum fyrr var — hóast øll brek — eitt skilafólk, er gjørt til varg, og hetta skilaloysi heldur á. Slikt sáð dregur villar kreftir upp í einum fólki, og tær kunna verða ringar at temja, hóast so friður fekkst um ein stjórnaðspurning, og landið gjørdist leyst frá Danmark.

Skilalig umhugsan dugir fullvæl at meta tann týðning tað hevur, at menn og tjóðir gerast frælsir og sleppa til at taka ábyrgd — tað er heilsabót, kann áðanast, at eitt fólk vinnur sær ræði. Men í hinum fœrinum kann heldur ikki leggjast burtur, at litil tjóð við fástrongdum vinnulívi kemur at mæta trupuleikum, um hon ætlar at standa einsamøll, og tá serliga knappliga, áðrenn hon hevur fingið stundir at búgva seg til. Ti vit

skuldu ikki finnast at tí at búgva seg til, og tosið um, at vit eru illa fyribúnir og útgjærdir. Skilamenn búgva seg altíð til, tá ið teir skulu fara týðningarmikil ørindi ella undir eitthvørt stórt verk. Ísland hevur havt eina langa útbúgvingartíð.

Óg vit eiga heldur ikki at dylja tað burtur, at tað eru stórir fyrimunir hjá litlari tjóð at standa saman við eina størri — hóast vit væl duga at siggja vandarnar. Tað er ein fyrimunur at hava rættindi í einum størri landi. Heimurin er heldur ikki ókunnigur við ta hugsjón, at lond standa saman, og góðir menn halda, at tað er stórt hugsjónarmið: hin politiski samhugurin, og tað kann vera stórir vinningur, at tjóðir sameinast við politiskum frælsi fyri tær einstaku tjóðirnar.

Tað kann eisini vera vandi í tí, at leggja alla skuldina fyri okkara vana víðurskifti á útlendskar stjórnaarmenn og eitt stýrslag, tá ið væl sæst, at seinført lyndi og smásinni í okkum sjálvum mangan eiga at bera høvudspartin fyri tað, sum ólagaligt er.

Menn hava t. d. ávíst, at skal okkara land uppbyggjast til munar, so má vera farið radikalt fram, so má landsins samfelagsligi og figgarligi struktur umskipast. Vit kunna ikki greiða tær byrður, sum sjálv-ræði leggur á okkum, uttan vit í mongum førum ganga til eina kollvelting, samfelagsliga og figgarliga. Men slik umskifti tykjust Føroyingar ikki at hava hug til. Tað er enn so nógv av einstaklingasemi í fólkinum, og tað er sera ivingasamt, at hetta sinnið dvínur fyri heildartankanum, um vit so gerast frítt ríki.

Øllum hesum at kanna um, so er vert at draga fram fyri loysing-arhugað fólk, at tað er við gjøllari umhugsan ein eigur at kanna hvørja støðu, hann glla hon eiga at taka.

Tað er ikki rætt fólk, ið tekur fyrivarni og sáttliga umhugsar víðurskiftini. Vit skulu ikki undirmeta teir vansar og trupuleikar, ið mæta, um vit skuldu valt at loyst øll bond. Vit skulu heldur ikki undirmeta tað, at standa saman við eina aðra størri tjóð. Óg so sum víðurskifti okkara eru í dag, so dugir ein illa at ætla um, hvussu vit skulu sæta okkum at missa øll rættindi í øðrum landi. Ti um vit kundu havt pening nú

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrugv

Tlf. 443

at greitt okkara administratióin við, so er so nógv annað, vit ikki hava, og sum vit í lètuni noyðast at fara til onnur við.

Óg tá ið vit hugsa um mann-ingina, tann spurningin, so eru vit heldur ikki har fullmannaðir.

Reint bord

Fólkaflokksbløðini, »Timin« og »Dagblaðið«, eru í stríð við seg sjálv. Ein parturin av teimum róp-ar uppá loysing og ein annar partur uppá nei til stjórnauppskotið. Hesin seinri parturin sigur, at Føroyingum er settur »knívin á strúpan« við hesi fólkaatkvøðuni. Sagt verður eisini, at danska stjórnin er komin illa fyri: hon hevði als ikki ætlað at taka fólka-atkvøðu um loysing. Hon væntaði ongantíð, at stjórnauppskotið fekk nakrar sœmdir, og var tilreiðar at taka nýggjar tingingar æntin í Tórshavn ella í Keypmannahavn — tað eru Sambandsmenn og Javnaðarmenn sum í sínum óreinskapi hava lagt hesa snaru bæði fyri Fólkaflokksmenn og vinstrustjórna í Danmark.

Soleiðis verður hildið. Men ein loyvir sær at spyrja, um annað kundi verða væntandi burtur úr tí politikki og teirri agitatióin fólka-flokkssamgongan hevur havt. Menn hava verið ivingasamir, hvat ið meiningin hevur verið, og mangan hevur orðalagið verið so háttað, at eingin kann hava hugsað annað enn flestu menn í teirri samgonguni hava ætlað fullan og heilan skilnað frá Danmark.

So ein kann ikki halda, tað var svikaligur atburður at seta fólka-atkvøðuna við stjórnauppskotinum í øðrum borðinum og loysing í hinum. Tá sluppu loysingarmenn fram at, og tá sást, hvat ávirkan henda tíð hevði havt á fólkinum. Var tað ikki gjørt, so kundi ein hvør bakslátturin, sum vanur er at koma, eisini komið hesa ferð. — Ja, tað eru eisini rœddir at hoyra, sum siga, at teir velja loysingina, tí so kann Fólkaflokkurin fáa sín